

da se oslobodi što više svojih obveza prema kralju koje su ih katkad sputavale na vanjskopoli-tičkom planu. Jedno od pitanja kojim se autorica također bavi je ono autonomnog izbora nadbiskupa. Osvrnula se i na politički put dubrovačkih vlastelina i diplomata (npr. Marina de Gozze) koji su u to doba brojnih pregovora i intriga stekli velike počasti na mnogim stranama, a posebno na Ludovikovu dvoru. Tu je vrlo zanimljiva autoričina analiza odnosa koji je Republika imala prema njima, s jedne ih strane cijeneći, a s druge se plašeći prevelike moći pojedinca. U tom je odlomku prikazala i situaciju nastalu u dalmatinskim gradovima nakon stupanja pod ugarsku krunu.

U desetom poglavlju (123.-132.), nazvanom *Mletački ugarski suverenitet u Dubrovniku – činjenice i tumačenja*, autorica navodi različita historiografska tumačenja događaja iz razdoblja priznanja mletačke vlasti iz 1205. godine, preko prijelaznog razdoblja prilikom odlaska Mlečana i dolaska Ludovikove vlasti, baveći se stupnjem autonomije koju je Dubrovačka Republika uživala u tom razdoblju.

U jedanaestom poglavlju (132.-142.), *Novi položaj Dubrovnika nakon Višegradskog ugovora*, autorica se bavi odnosima između Dubrovnika i Mletačke Republike nakon stupanja Dubrovnika pod ugarsku krunu, ocjenjujući da su politički odnosi stoljećima oscilirali dok su na nekim drugim područjima (npr. gospodarskim, znanstvenim) veze cvale. U odnosima s Ugarskom autorica naglašava poseban položaj Dubrovnika koji je u godinama nakon uspostavljanja ugarske vlasti stekao primorje i Konavle, zbog čega je iskazivao veliku odanost ugarskim vladarima, što autorica potkrepljuje činjenicom da su se laude za ugarske kraljeve pjevale i nakon 1526. godine.

Knjiga *Višegradski ugovor temelj Dubrovačke republike* autorice Zdenke Janeković Römer, vrlo je kvalitetan prilog proučavanju jednog od najvažnijih povijesnih razdoblja Dubrovačke Republike, namijenjen u ponajprije znanstvenicima i studentima, no zbog jednostavnosti izraza, knjiga je lako čitljiva i zanimljiva širokoj publici. Stoga se može zaključiti da je ta studija, kao uostalom i prethodni radovi iste autorice o problematici dubrovačke povijesti srednjega vijeka, važan doprinos suvremenoj hrvatskoj medievistici.

Goran Budeč

Ignacij Voje, *Poslovna uspješnost trgovcev v srednjeveškem Dubrovniku*, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, Ljubljana, 2003., str. 367

Kada sam prije četvrt stoljeća kraćim prilogom upozorio na iznimnu vrijednost knjige Ignacija Vojea "Kreditna trgovina u srednjovjekovnom Dubrovniku" (Sarajevo, 1976.), započeo sam taj prilog konstatacijom da "historiografsko zanimanje za gospodarsku povijest srednjovjekovnog Dubrovnika pokazuje, gotovo već jedno stoljeće, neprekidan uspon" i da "znanstveni rezultati, od prvih radova K. Jirečeka u posljednjoj četvrtini XIX. st. do brojne skupine suvremenih povjesničara, tvore opsežan i vrijedan bibliografski popis".¹ Danas taj zaključak, tada historiografski neprijeporan, više ne bih mogao ponoviti, barem ako je riječ o hrvatskoj medievistici i, približno, o posljednjem desetljeću njezina djelovanja. U njoj u ovom času više nitko sustavno, arhivskim radom, ne istražuje gospodarski razvoj srednjovjekovnog Dubrovnika, što prije svega vrijedi za pripadnike mlađih naraštaja hrvatske historiografije, premda dubrovački arhiv čuva neiscrpu

¹ Tomislav Raukar, Srednjovjekovna trgovina dalmatinskih gradova – istraživačka dostignuća i problemi (U povodu knjige I. Vojea, Kreditna trgovina u srednjovjekovnom Dubrovniku, Sarajevo 1976.), *Historijski zbornik*, sv. XXXI-XXXII, Zagreb, 1978.-79., str. 349.

građu o tom području dubrovačke povijesti. No taj se istraživački zastoj ne odnosi samo na gospodarski razvoj srednjovjekovnog Dubrovnika. To više-manje vrijedi za čitav hrvatski prostor, od srednjovjekovne Slavonije do istočnog Jadrana i dalmatinskih gradova.² Hrvatska se suvremena medievistika, naravno, usmjerava prema novim istraživačkim područjima, što je znak njezina napredovanja i modernizacije, ali u isti mah sve izrazitije zanemaruje ekonomske kategorije, što nije ni metodološki opravdano, ni za njezin budući razvoj korisno.³

Najnovija knjiga Ignacija Vojea, redovitog profesora Filozofskog fakulteta u Ljubljani u miru, "Poslovna uspješnost trgovcev v srednjeveškem Dubrovniku" stoga je višestruko važna i upozoravajuća. Ona prije svega pokazuje kako se u istraživačkoj praksi povjesničara, dugoj oko polovicu stoljeća, u samozatajnom arhivskom radu oblikuje sustavna, utemeljena predodžba o ključnim pitanjima gospodarske povijesti. S druge, pak, strane širokom lepezom društvenih pojava knjiga Ignacija Vojea upućuje na nužnost uključivanja ekonomskih pojava u cjelovitu spoznaju o razvoju srednjovjekovnih društava, od upravne i staleške organizacije, do stvaralaštva, misaonih struktura i ideologija.

U knjigu "Poslovna uspješnost trgovcev v srednjeveškem Dubrovniku" Ignacij Voje je uključio najvažnija poglavlja knjige "Kreditna trgovina u srednjovjekovnom Dubrovniku" iz 1976. godine, ali ih je preradio i dopunio novim arhivskim podacima. Uspoređujući te dvije knjige Ignacija Vojea valja istaknuti da su i knjiga iz 1976. i ova najnovija plod dugogodišnjih autorovih istraživanja serije *Debata notariae*, u kojoj su zabilježene zadužnice, glavno vrelo za proučavanje kreditnoga poslovanja, ali i drugih serija u Državnom arhivu u Dubrovniku. Dapače, autor im je dodao, kako sam ističe u uvodnoj napomeni, i istraživačke rezultate o drugim tematskim područjima koje je objavljivao u zasebnim studijama. Zbog toga knjiga "Poslovna uspješnost trgovcev v srednjeveškem Dubrovniku" ima složenije sadržajno ustrojstvo od knjige iz 1976., koja je, unatoč tome, i dalje fundamentalna za poznavanje srednjovjekovne trgovine i kreditnog poslovanja, ne samo u Dubrovniku, nego i općenito u gradskim društvima na jadransko-mediteranskom području, prije svega u Dalmaciji.

Knjiga "Poslovna uspješnost trgovcev v srednjeveškem Dubrovniku" sastoji se od šest poglavlja koja okružuju uvodna napomena (Spremna beseda) na početku i Zaključak (Zaključek) na kraju knjige. U prvom poglavlju (Oblike in tehnika trgovine in poslovanja) autor razmatra tri najvažnije vrste trgovačkog poslovanja: kreditnu trgovinu, trgovačka društva i mjenično poslovanje. U drugom (Poskusi kvantifikacije trgovačkoga prometa in proizvodnje) razmatra tri pitanja: opseg i vrijednost dubrovačke kreditne trgovine, promet s rudama iz balkanskog zaleđa i opseg proizvodnje sukna u Dubrovniku. U trećem (Trgovske in kreditne povezave z nekaterimi sosednjimi deželami) ocrta su trgovačke i poslovne veze Dubrovnika s Dalmacijom, Markama i slovenskim zemljama, te Istrom i Trstom. U četvrtom poglavlju (Portreti nekaterih domačih in tujih trgovcev) Ignacij Voje je ocrtao poslovni profil četiriju trgovaca koji se ističu u poslovnom životu Dubrovnika u XIV. i XV. stoljeću, dvojice Dubrovčana (Mihajlo Martinušić i Ilija Lampre Crijević)

² Iznimke su u posljednjih desetak godina rijetke; usp., primjerice, radove Sabine Florence Fabijanec o zadarskoj trgovini i zadarskim trgovcima: Profesionalna djelatnost zadarskih trgovaca u XIV. i XV. stoljeću, *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU* (dalje: *Zbornik*), sv. 17, Zagreb, 1999., str. 31-60; Ista, Pojava profesije mercator i podrijetlo trgovaca u Zadru u XIV. i početkom XV. stoljeća, *Zbornik*, sv. 19, Zagreb, 2001., str. 83-125.

³ Usp. Tomislav Raukar, *Srednjovjekovne ekonomije i hrvatska društva*, Zagreb, 2003., str. 5-7 i tamo navedenu literaturu.

i dvojice poslovnih ljudi iz Firenze (Bencio del Buono i Michael Georgii). U petom poglavlju (Ljubljančani v srednjeveškem Dubrovniku) autor je sabrao podatke o stanovnicima Ljubljane koji se spominju u arhivskim serijama Državnog arhiva u Dubrovniku, a u šestom (Slovinci in Dubrovniški arhiv) donosi portrete četiriju slovenskih povjesničara koji su svojim djelovanjem, na različite načine, bili vezani uz dubrovački arhiv (Fran Miklošić, Karel Kovač, Gregor Čremošnik i Ignacij Voje).

Autor već u uvodnoj napomeni ističe da se na temelju analize Knjige zadužnica (*Debita notariae*) dubrovačkoga arhiva može zaključiti da poslovanje dubrovačkih trgovaca svjedoči o "njihovom visokom poslovnom znanju in tehnici ter predvsem o njihovom uključevanju v sodobne tokove in dosežke na področju srednjeveškega gospodarskega razvoja", dapače, smatra da "dubrovnisko gospodarstvo glede sprejemanja novosti tehnike poslovanja ni zaostajalo za beneškim in gospodarstvu naprednih italijanskih mestnih komun" (11.). Taj važni zaključak, koji otvara prostor komparativnim istraživanjima o stupnju gospodarske i poslovne razvijenosti u gradovima na Jadranu, ali i šire na Sredozemlju, Ignacij Voje iscrpno obrazlaže, na temelju golemoga istraživačkoga iskustva i dugogodišnjih proučavanja dubrovačke arhivske građe, u prvom poglavlju knjige. Ono je sadržajno i problematski tako bogato da je u okviru kratkoga prikaza jedva moguće samo nabrojiti pitanja koja autor dodiruje. Evo barem najvažnijih rezultata.

U potpoglavlju o kreditnoj trgovini autor najprije, u zasebnom odjeljku (Knjige zadolžnic, posebna notarska serija), analizira dubrovačku zadužnicu i ističe da su samo u Dubrovniku postojale zasebne, specijalizirane notarske knjige (*Debita notariae*), u kojima su se bilježile zadužnice, dok su u drugim dalmatinskim gradovima zadužnice bile pomiješane s drugim vrstama notarskih imbrevijatura. Tumačeći tu razliku, autor zaključuje da je "eden glavnih vzrokov ta, da kreditna trgovina ni bila nikjer drugje tako obsežna kot v Dubrovniku" (18.), što je, dakako, iznimno važno za buduća komparativna istraživanja o gospodarskom razvoju na istočnom Jadranu, u drugim dalmatinskim gradovima. Njihovo kreditno poslovanje u kasnom srednjem vijeku još uvijek nije sustavno istraženo, pa će zaključak Ignacija Vojea, oslonjen na dugotrajna istraživanja dubrovačke arhivske građe, biti veoma koristan.

U odjeljku o vrstama kreditnog poslovanja (Oblike kreditnega poslovanja) autor ističe da u Dubrovniku nisu bili osobito razvijeni čisti novčani krediti i da su ih prije svega upotrebljavali strani poslovni ljudi (42.).⁴ Zbog toga dubrovačke zadužnice prije svega iskazuju vrijednost robe koja je bila predmet kreditne pogodbe, ali iz nje "običajno ni razvidno, s katerim trgovskim blagom bo dolžnik poravnal svoj dolg oziroma katero blago je prejel od upnika na kredit" (45.). Prema Ignaciju Vojeu, to je "specifičnost dubrovniških kreditnih pogodb" (49.), pri čemu upozorava da takvo ustrojstvo dubrovačka zadužnica prije svega ima u XIII. i XIV. stoljeću, a da su podaci o vrstama robe u kreditnim ugovorima češći u drugoj polovici XV. stoljeća (45.). Autor iscrpno, na temelju arhivskih podataka, razmatra pitanje vraćanja kredita, napose ulogu potvrda o vraćanju duga. U XIII. i XIV. stoljeću potvrde su se bilježile u notarskim knjigama pod datumom kada je dug vraćen, pa se nisu nalazile pokraj zadužnice, dapače, nisu nužno morale biti zabilježene u knjigama *Debita notariae*, nego, na primjer, i u seriji *Diversa cancelariae*. Tek od XV. stoljeća potvrde dobivaju oblik marginalnih bilježaka uz tekst zadužnice u knjigama *Debita notariae* (51.). Sustavnost bilježenja

⁴ U drugim dalmatinskim gradovima novčani krediti su bili mnogo češći. Usp. Raukar, Srednjovjekovna trgovina, str. 354-355; Isti, Splitska kreditna trgovina XIV. stoljeća, *Građa i prilozi za povijest Dalmacije*, sv. 12 (Božić-Bužančić zbornik), Split, 1996., str. 87-88.

potvrda o vraćanju duga, po čemu se dubrovačka građa bitno razlikuje od notarskih arhiva u drugim dalmatinskim gradovima, omogućuje pouzdano, upravo egzaktno razmatranje poslovne dinamike u kasnosrednjovjekovnom Dubrovniku što je iznimno važno u utvrđivanju razine njegova ekonomskog razvoja.⁵

Bogatstvo podataka iz dubrovačkog arhiva omogućava Ignaciju Vojeu iscrpno, pouzdano razlaganje i o drugim važnim sastavnicama kreditnoga poslovanja, primjerice, o rokovima vraćanja kredita ili o problemu kamata i lihve. Analizu tih pitanja autor dosljedno oslanja na arhivske podatke, pa su i njegovi zaključci pouzdani.

Nadalje, veoma je zanimljiv njegov zaključak, u odjeljku o poslovnim knjigama što su ih vodili pojedinci (Zasebne poslovne knjige), da unatoč dobro organiziranim knjigama *Debita notariae*, sve zadužnice nisu bile registrirane u notarijatu, što znači da podaci u knjigama zadužnica ne iskazuju sav opseg kreditnog poslovanja u Dubrovniku (90.). Pojedinci su bilježili zadužnice i u svojim poslovnim knjigama, pa je to vrijedna metodička napomena svakom istraživaču kreditnog poslovanja na jadranskom području.

Posebno potpoglavlje Ignacij Voje posvećuje trgovačkim društvima (Trgovske družbe), s pravom zaključujući da značajke i djelovanje trgovačkih društava na istočnom Jadranu još uvijek nisu "dovolj proučena" (100.). Dapače, autor smatra da "v svetovni, pa tudi v dubrovniški zgodovinski literaturi nimamo celovitega prikaza razvoja in delovanja trgovskih družb v srednjem veku" (102.). Kao i u analizi kreditnog poslovanja, i u razmatranju o trgovačkim društvima autor se čvrsto oslanja na dubrovačku arhivsku građu, pa razmatra različita pitanja, prije svega vrste trgovačkih društava i njihovo nazivlje u dubrovačkom notarijatu, visinu dobiti, zatim pitanje je li ulagač kapitala u trgovačko društvo (*stans*) kreditor, a izvršitelj trgovačkog posla (*tractator*) dužnik itd.

U Dubrovniku su u XV. stoljeću, zaključuje Ignacij Voje, postojale dvije vrste trgovačkih društava – kolegancije, koje se u dubrovačkoj građi nazivaju, kao i u zadarskom notarijatu, "colegantia seu societas", i kompanije, odnosno prava trgovačka društva. Autor upozorava da je u Dubrovniku prevladavala kolegancija (111.), što se poklapa s vrstama trgovačkih društava u drugim dalmatinskim gradovima (Zadar, Split).

Prvo poglavlje (Oblike in tehnika trgovine in poslovanja) zaključuje se trećim, razmjerno kratkim potpoglavljem o ulozi mjenica u poslovanju Dubrovčana. Cijelo prvo poglavlje (17.-123.) je vrijedna, upravo uzorna analiza poslovne tehnologije u srednjovjekovnom Dubrovniku koja nosi sve oznake načina rada Ignacija Vojea – utemeljenost u podacima arhivskih vrela i pouzdanost zaključaka.

Drugo poglavlje knjige "Poslovna uspešnost trgovcev v srednjeveškem Dubrovniku" (Poskusi kvantifikacije trgovskega prometa in proizvodnje) plod je dugogodišnjeg istraživačkog rada u dubrovačkom arhivu, pažljiva skupljanja podataka o trgovačkom poslovanju i vrstama trgovačke robe, s jedne, te o proizvodnji vunena sukna u Dubrovniku, s druge strane. Prvi odjeljak (Obseg in vrednost kreditnega poslovanja) sažima istraživačke rezultate koji su objavljeni već u autorovoj knjizi iz 1976. godine. I tada, 1976. godine, kao i sada, u ovoj knjizi, to su bili zadivljujući rezultati istraživačke savjesnosti i upornosti. Zahvaljujući Ignaciju Vojeu, opseg kreditnog poslovanja u Dubrovniku točno je utvrđen, po razdobljima, od 1282. do 1500. godine, pa su njegova kvantifikacija kreditne trgovine i egzaktna, arhivska osnovica, na koju se njegovo kvantificiranje oslanja, gotovo nedostižan uzor za takva istraživanja u notarijatu drugih dalmatinskih gradova.

⁵ O marginalnim bilješkama u splitskom notarijatu XIV. i XV. stoljeća: Raukar, Srednjovjekovna trgovina, str. 355-356.

Drugi odjeljak (Promet z rudarskim proizvodima) sadržava pažljivo napisane sinteze o dubrovačkoj trgovini rudama iz srednjovjekovne Bosne i Srbije (srebro, glamsko srebro, olovo i olovni oksid), dok u trećem odjeljku (Obseg proizvodnje manufakture sukna) donosi mnoštvo zaključaka o dinamici proizvodnje finog vunenog sukna u Dubrovniku. Na temelju podataka u knjigama zadužnica Ignacij Voje još jednom, određenije i cjelovitije nego u knjizi iz 1976. godine, opovrgava gledište da je "kriza u proizvodnji sukna, ki je nastopila po padcu Bosne leta 1463 s prodorom Turkov do meja dubrovniške republike, proizvodnja sukna popolnoma zaustavila" i da je "dubrovnisko proizvodnja sukna prizadela rušenje delavnic na Pilah v predmestju Dubrovnika", pa nasuprot takvim tumačenjima ističe da su radionice bile "ko je prenehala turška nevarnost, ponovno zgrajene in delo se je nadaljevalo" (177.). Autor zaključuje da je "dubrovniska manufakture sukna propadla v začetku 16. stoletja", iz dvaju razloga: to je bila "posledica konkurence razvitejše, kakovostnejše in cenejše tekstilne proizvodnje zahodnoevropskih držav", s jedne, i "umika domačega kapitala iz proizvodnje", s druge strane (179.).

U trećem poglavlju (Trgovske in kreditne povezave z nekaterimi sosednjimi deželami) Ignacij Voje opisuje, na temelju podataka iz dubrovačkog arhiva, trgovačke i kreditne veze Dubrovnika s onim jadranskim područjima "ki v literaturi še niso bila podrobneje predstavljena" (181.). Govoreći u prvom potpoglavlju (Dalmacija) o trgovačkim vezama između Dubrovnika i drugih dalmatinskih gradova, autor upozorava na dosadašnje rezultate istraživanja (J. Lučić, V. Foretić), ali dodaje važnu napomenu da je "skoraj neobdelano pa ostalo 15. stoletje" (182.), što je poticajna uputa budućim istraživačima. Podaci iz dubrovačkoga arhiva koje autor u ovoj knjizi donosi dragocjena su dopuna poznavanju gospodarskih veza između gradskih središta na istočnojadranskoj obali i gradi koju sadržavaju drugi dalmatinski arhivi, prije svega notarijat, o poslovnim vezama s Dubrovnikom. Autor donosi obilje novih podataka, među kojima napose valja istaknuti one o otkupu ljudi iz turskog sužanjstva u posljednjoj četvrtini XV. stoljeća (189.-191.). Drugo i treće potpoglavlje (Marke /Italija/; Slovenske dežele, Istra in Trst) otvaraju pogled u poslovne odnose Dubrovnika sa sjevernojadranskim područjima i središnjim dijelom zapadne obale Jadrana. U ekonomskom razvoju Dubrovnika sjeverni Jadran je, kao i drugi dalmatinski gradovi, naravno, imao neusporedivo manju važnost od balkanskih država (Bosna, Srbija), s rudnim bogatstvima, ali bi predodžba o trgovačkim dometima Dubrovnika bez Senja, Istre ili slovenskih zemalja, još više bez podataka o poslovnim odnosima s Markama, ipak bila nepotpuna, pa je treće poglavlje vrijedan prinos stvaranju cjelovitije slike o gospodarskoj, prije svega trgovačkoj, ulozi srednjovjekovnog Dubrovnika na jadranskom području.

Četvrto poglavlje (Portreti nekaterih domačih in tujih trgovcev), dopunjuje prethodna poglavlja s poslovnim portretima četiriju dubrovačkih trgovaca XIV. i XV. stoljeća. Među njima je napose zanimljivo potpoglavlje o Iliji Crijeviću, u kojemu autor upozorava da on nije bio samo "poeta laureatus", nego da se je "temveč ukvarjal tudi s trgovino in denarnimi posli ter finančnimi transakcijami" (264.). Četiri portreta, ocrtna u ovom poglavlju, veoma su zanimljiv prinos poznavanju poslovne i društvene svakodnevice Dubrovnika u XIV. i XV. stoljeću.

Peto i šesto poglavlje razmatraju veze između Slovenije i Dubrovnika, u srednjem vijeku (Ljubljančani v srednjeveškem Dubrovniku) i u modernom razdoblju (Slovenci in Dubrovniški arhiv). Obje su sadržajne i vremenske razine zanimljive, s mnoštvom vrijednih i poticajnih podataka. Peto poglavlje na stanovit način dopunjuje izlaganje o vezama između Dubrovnika i slovenskih zemalja, Istre i Trsta u trećem poglavlju. Šesto poglavlje koristan je prinos povijesti dubrovačkog arhiva i znanstvenog istraživanja njegove građe, s motrišta slovenske znanosti i slovenske historiografije, u sklopu koje napose valja istaknuti autora ove knjige.

Knjiga "Poslovna uspješnost trgovcev v srednjeveškem Dubrovniku" sinteza je životnog istraživačkog napora Ignacija Vojea. U razmatranju o poslovnoj djelatnosti dubrovačkih trgovaca u srednjem vijeku autor sustavno i savjesno, metodički besprijekorno, upozorava na rezultate prethodnih istraživanja, utvrđuje domete historiografije, ali toj osnovici dodaje vlastita, dugogodišnja istraživanja u dubrovačkom arhivu, otvara nove poglede, širi spoznajne obzore. Upravo po čvrstom uporištu u arhivskoj građi knjiga "Poslovna uspješnost trgovcev v srednjeveškem Dubrovniku" iznimno je vrijedan prinos poznavanju gospodarskog razvoja Dubrovnika i jadranskog prostora u srednjem vijeku.

Tomislav Raukar

Pavao Maček, *Rod Patačića od Zajezde, rodoslovna rasprava*, Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije «Tkalčić», Zagreb, 2004., 216 str.

Može se reći da je rodoslovna rasprava Pavla Mačeka o rodu Patačića od Zajezde ugledala svjetlost dana zahvaljujući, među ostalim i žalosnoj činjenici da u Hrvatskoj ne postoji povijesno-kritički zbornik plemićkih rodoslovlja. Čini se da je upravo dugotrajno zapostavljanje problematike ove važne povijesne grane od strane domaće historiografije ponukalo autora da svoje višegodišnje istraživanje, umjesto u obliku opsežnije rasprave, objavi kao knjigu od dvjestotinjak stranica. Izazov je zacijelo bio to veći što Maček u novijoj hrvatskoj povjesničarskoj literaturi, osim nekolicine starijih radova s područja rodoslovlja, nije imao modela kojim bi se mogao poslužiti pri sastavljanju ove genealoške rasprave. Je li riječ o sustavnom defektu domaće historiografije, pa čak i nacionalnoga kulturnog identiteta, prepustit ćemo nekoj drugoj prilici za raspravu.

Iako u uvodnom dijelu napominje da mu namjera nije bila opisati cjelokupnu povijest roda Patačića, Maček gotovo da je dostigao taj cilj. Opsežno arhivsko i tiskano gradivo u toj je raspravi čitatelju predloženo na vrlo detaljan, pregledan i uporabljiv način. Istraženi su muški i ženski članovi obitelji Patačić od 14. stoljeća pa sve do vremena kad je rod počeo izumirati. Podacima o članovima obitelji Patačić prethodi tablica s kraticama, detaljni popisi neobjavljenih i objavljenih izvora te popis korištene literature, a nakon toga slijedi autorov uvod. U uvodu je sažeto predloženo pregled roda Patačića. Radi lakšeg snalaženja ukratko su opisane starija i mlađa grana rodoslovlja. Maček, osim toga, komentira dosadašnja genealoška istraživanja i njihovu vrijednost, ali obrazlaže i važnost rezultata vlastitih proučavanja.

Glavni dio te rodoslovne rasprave svakako čine podaci o članovima obitelji Patačić. Opsežan popis članova obitelji broji čak sto šezdeset tri imena, a pokraj svakoga je naveden točan podatak o godini rođenja i smrti osobe, kao i ostali važniji datumi iz života. Posebno su navedene i obiteljske veze, istaknute su i godine tijekom kojih se pojedini član obitelji spominje u izvorima, a uvršteni su i podaci o bračnim drugovima članova roda Patačića. Prema svim je tim podacima lako stvoriti sliku o povezanosti Patačića s ostalim hrvatskim plemenitaškim obiteljima, ali i o crkvenim, vojnim i civilnim službama pojedinaca iz tog roda.

Jednako vrijedan dio Mačekova istraživanja je i detaljno rodoslovno stablo obitelji koje je zbog brojnosti ucrtanih članova, priloženo u zasebnim koricama. Na taj su način pregledni podaci iz glavnog dijela rodoslovne rasprave o Patačićima iz Zajezde još jasnije prikazani proučavateljima povijesti, ali i čitateljima izvan struke. Boljem uvidu u prošlost tog znamenitog plemenitaškog roda svakako pridonosi i abecedni popis njezinih članova. U popisu su navedene i stranice u toj raspravi na kojima je spomenut pojedini član obitelji. Slijedi popis fotografija, većinom reprodukcija